

ROZSTANIA • OBITUARIES

NATALIA GLAZIK (1942–1998)

(Fot./Phot. H. Wójciak)

Kiedy z naszego grona ktoś odchodzi, nie jest ważne czy to osoba do końca aktywna zawodowo, zabrana od nas z za biurka albo z drogi do pracy, czy też ktoś, kogo już wcześniej choroba na długo przykuła do szpitalnego łóżka lub odesłała do grona rencistów. Tak samo boleśnie odczuwamy stratę.

Natasza przez całe swoje dorosłe życie związana była z Toruniem i Uniwersytem Mikołaja Kopernika. Studia na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi ukończyła w 1968 roku pracą magisterską na temat nadwiślańskich zbiorowisk łąkowych w okolicach Torunia. Promotorem był Profesor Jan Walas. Pracowała w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin UMK – początkowo na etacie dydaktycznym, następnie jako asystent techniczny. Była świetną organizatorką i głównie dlatego została „prawą ręką” Profesora R. Bohra, odpowiadając między innymi za sprawy organizacyjne kierowanego przez niego Problemu Resorptowego R-III-11, a następnie Programu CPBP 01. Ciężka choroba zmusiła ją do odejścia na rentę w 1987 r.

Choć nie miała obowiązku prowadzenia badań naukowych, poświęciła się lichenologii. Żmudnie, krok po kroku, poznawała tę trudną grupę organizmów, zbierała i opracowywała materiały terenowe. Współpracowała z licznymi, głównie toruńskimi botanikami, między innymi oznaczając porosty przywożone przez nich ze Spitsbergenu lub też uczestnicząc w ich badaniach krajowych, np. nadwiślańskich muraw kserotermicznych, Borów Tucholskich. Uczestniczyła w wyprawie do Mongolii, skąd także przywoziła i opracowywała porosty. Magistrantom piszącym prace lichenologiczne pomagała w pracach terenowych i laboratoryjnych. Wydała kilka, głównie współautorskich prac i komunikatów naukowych.

Natasza była członkiem sekcji lichenologicznej PTB. Jej udział w spotkaniach lichenologów zauważalny był nie tylko w części sympozjalnej i podczas badawczych zajęć terenowych, ale też i w towarzyszących im imprezach nieoficjalnych – w czasie spotkań dobrych znajomych i zaprzyjaźnionych ze sobą ludzi. Mimo prześladowających ją przeciwności losu potrafiła wnieść pogodę ducha i życzliwość; mogli na nią liczyć zarówno najbliżsi jak i współpracownicy. Lubiła muzykę i poezję, lubiła śpiewać i bawić się.

Wydawało się, że wygrała z chorobą – przyjechała na kolejny zjazd lichenologów; znów snuliśmy plany następnych spotkań, badań i prac... Niestety, po raz ostatni. Na zawsze pożegnaliśmy ją w Toruniu w słoneczne czerwcowe przedpołudnie 1998 roku.

Ludwik LIPNICKI

**RNDR VLASTA KNEBLOVÁ – VODIČKOVÁ CSc
(1919–1999)**

Dnia 24 listopada 1999 roku zmarła czołowa czeska paleobotaniczka, Dr Vlasta Vodičková, były pracownik naukowy czwartorzędowego działu Centralnego Instytutu Geologicznego w Pradze, w Republice Czeskiej. Grono paleobotaniczne straciło wybitnie fachowego i wyjątkowo pryncypialnego człowieka o szerokich zainteresowaniach i aktywności.

Dr V. Vodičková urodziła się 8 maja 1919 r. w Uściu nad Orlicą. Po skończeniu szkoły gimnazjalnej w Česka Třebová i w Mladá Boleslav, studiowała na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu im. Karola w Pradze. W 1950 r. ukończyła studia jako doktor nauk przyrodniczych w zakresie botaniki. Pracę zawodową rozpoczęła jako asystentka w Instytucie Technicznej Botaniki Wyższej Szkoły Inżynierskiej – Chemiczno-Technologicznej przy Czeskiej Wyższej Uczelni Technicznej w Pradze, a po roku pracy prze-

szła do Centralnego Instytutu Geologicznego, gdzie specjalizowała się w badaniach osadów czwartorzędowych. Duże znaczenie dla jej przyszłej pracy naukowej miał staż u Prof. Władysława Szafera w Instytucie Botaniki w Krakowie (1952 r.); gdzie poznała szereg polskich paleobotaników zajmujących się badaniami czwartorzędu oraz studiowała materiały kopalne i współczesne w bogatych zbiorach Instytutu. O swoim pobycie w Polsce napisała krótki artykuł, opublikowany w 1954 r. [1].

Doświadczenia ze stażu i późniejszych krótkotrwałych pobytów w Instytucie Botaniki w Krakowie były podstawą jej palynologicznych i karpologicznych badań czwartorzędu w Czechach i na Morawach. Przede wszystkim zajęła się czwartorzędem w rejonie Ostrawy, i to zarówno z punktu widzenia paleobotanicznego, jak i fitocenologicznego. Należy wymienić jej prace, dotyczące tego zagadnienia, jak *Rozwój szaty roślinnej w interglacjale elstery-saalian na obszarze Sucha-Stonava w rejonie ostrawskim* z 1961 r. [19]. Dalsze jej prace, opublikowane w latach 1960, 1962 i 1963, zawierają wyniki badań flory ostatniego glacjału na obszarze Czeskiego Cieszyzna. Zajmowała się również studiami roślinności w Beskidach, którym poświęciła osobny artykuł. Opracowała ponadto dwa torfowiska w Górach Żelaznych: Vorliny koło Slatiňan i Zalibeni koło Hlinska, których wiek został ustalony metodą C^{14} na 10 000 milionów lat.

W latach późniejszych brała udział w międzynarodowym projekcie „Quaternary glaciations in the northern Hemisphere”, w ramach którego opublikowała w 1981 r. pracę pt. *The development of Early Pleistocene vegetation at Koberčice* [31]. Innym tematem jej zainteresowań były złoża trawertynu. Opracowała makroflorę ze sławnego stanowiska trawertynu w Ganowcach na Słowacji, a w latach 1968–1969 trawertyny i torfowiska z doliny Neckaru, z Cannstattu (Stuttgart) w RFN, na co wykorzystwała pobyt u prof. B. Frenzla na Uniwersytecie w Hohenheim (Stuttgart).

Badania paleobotaniczne nigdy jednak nie zdominowały jej aktywności na polu współczesnej botaniki, opartej na artystycznych zamiłowaniach. Ilustrowała jeden z najznakomitszych botanicznych podręczników, klucz Dostála do oznaczania roślin naczyniowych flory Czechosłowacji („Klíč ke Květeně ČSR”, I wydanie, Praga 1950, 2269 str.). Oprócz kilkuset ilustracji jej autorstwa, w kluczu znajdują się jej teksty, poświęcone rodzajowi *Dorycnium* Mill., rodzinie *Viciaceae* i niektórym rodzajom z rodziny *Juncaceae*. Dzięki tym zamiłowaniom i licznym fachowym ilustracjom wymieniono jej nazwisko, jako jedynej z Czechosłowacji, w katalogu *Botanical Art and Illu-*

Ryc. 1. *Amygdalus nana* L. (*Rosaceae*) (rys. V. Kneblóvá – Vodičková)

Fig. 1. *Amygdalus nana* L. (*Rosaceae*) (drawn by V. Kneblóvá – Vodičková)

stration, który ukazał się w 1972 r. w Pensylwanii. Wielką popularnością cieszył się także wydany rotaprintem w 1978 r. Słownik Botaniczny (morfologiczny i terminologiczny), którego była autorką.

Trzecią wielką pasją dr Vodičkovéj były rośliny wysokogórskie (skalniaki), którym mogła się poświęcić w całej pełni dopiero po przejściu na emeryturę w 1979 r. I w ten sam sposób, w jaki jej botaniczne wykształcenie znalazło wyraz w jej książkowych ilustracjach, tak było podstawą w hodowli roślin wysokogórskich i ogrodnictwie, czemu oddawała się z wielką pasją i zaangażowaniem. Wydawała klubowe czasopismo *Skalniaki (Skalničky)*, które bogato sama ilustrowała. Przykładem tych ilustracji są dwa rysunki z listy roślin chronionych (Ryc. 1 i 2), którą publikowała jako załącznik do każdego zeszytu *Skalniaków*, w ten sposób włączając się do starań o ochronę przyrody. W roku 1995 wydała wspólnie z P. Liško „Ogródki skalne i rośliny wysokogórskie”, potem już samodzielnie „Rośliny wysokogórskie”, które były przetłumaczone na kilkanaście języków, łącznie z niemieckim i holenderskim. Godny podkreślenia jest jej twórczy udział w wydaniu encyklopedii ogrodniczej (wyd. Instytut Informacji Rolniczej i Spożywczej w Pradze), w której była odpowiedzialna za hasła botaniczne i w której również zamieszczone zostały jej ilustracje. W 1998 r. brała udział w przygotowaniu książkowego wydawnictwa *Obca ekspansja chwastów Republik Czeskiej i Słowackiej (Cizi expansivni plevele České Republiky a Slovenské Republiky)* pod redakcją V. Jehlika (wyd. Akademia, Praga), do którego również dała swoje rysunki.

Omówienie jej życiowego dorobku nie byłoby pełne, gdybyśmy pominęli ogromny ogród, który założyła koło swojego domu w Żelaznych Gorach. Tam mogła praktycznie spożytkować swoją teoretyczną wiedzę z zakresu botaniki. Wspólnie ze swoim mężem, dr J. Vodičko, stworzyli na nieużytkach koło swojego domu prawdziwy ogród botaniczny z ponad 2000 gatunkami roślin wysokogórskich i drzew. Ten ogród był jej wielką radością i jednocześnie wspaniałym dydaktycznym obiektem. Stał się on celem naukowych wycieczek studentów Uniwersytetu im. Karola w Pradze i przyjaciół zarówno z kraju, jak i z zagranicy (z gości odwiedzających można wymienić prof. J. Dostála, Prof. A. Šrononia, Prof. J. Dyakowską, doc. J. Oszast i wielu innych).

Koniec życia zastał dr V. Vodičkovą nagle, we własnym domu w Żelaznych Gorach, wśród zajęć ogrodniczych i pracy nad ostatnimi stronami dalszej części naukowego Słownika Ogrodniczego (*Zahradnický Slovník*). Zmarła w Pradze, po krótkim pobycie w szpitalu.

Ryc. 2. *Cornus mas* L. (Cornaceae) (rys. V. Kneblová – Vodičková)

Fig. 2. *Cornus mas* L. (Cornaceae) (drawn by V. Kneblová – Vodičková)

Całe jej życie dowodzi ogromnej pracowitości i wielkiego zaangażowania w dziedzinach, którymi się zajmowała, połączonego z miłością do przyrody. To jej towarzyszyło przez całe życie i utrzymywało w podziwu godnej sprawności aż do późnego wieku. Jest to dla nas nie mniejsze dziedzictwo, niż jej fachowe i bardzo wartościowe dokonania.

Dr. Vlasta Vodičková-Kneblová była pierwszą w całym szeregu czeskich i słowackich pracowników naukowych, którzy nawiązali współpracę naukową i serdeczne więzy przyjaźni z pracownikami Zakładu Paleobotaniki Instytutu Botaniki im. Władysława Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.

Magda KONZALOVÁ
Tłumaczyła: Ewa ZASTAWIAK

WAŻNIEJSZE PUBLIKACJE DR V. KNEBLOVEJ-VODIČKOVEJ

- [1] KNEBLOVÁ V. 1954. Zpráva o cestě do Polska za účelem fytopaleontologického studia. *Anthropozoikum* 3 [1953]: 343–345.
[2] KNEBLOVÁ V. 1954. Fytopaleontologický rozbor

- uhlíků z paleolitického sídliště v Dolních Věstonicích. *Anthropozoikum* **3** [1953]: 297–299.
- [3] KNEBLOVÁ V. 1955. Fytopaleontologický průzkum dvou kvaterních profilů na Ostravsku. *Anthropozoikum* **4**: 250–265. Praha.
- [4] KNEBLOVÁ V. 1956. Fytopaleontologický výzkum Ostravska. *Přírodovědecký Sborník Ostravského kraje* **17** (4): 520–531.
- [5] KNEBLOVÁ V. 1956. Nález holocénní flory v Křešicích u Litoměřic. *Preslia* (Praha) **28**: 113–124.
- [6] KNEBLOVÁ V., LOŽEK V. 1956. Paleontologický a cenologický výzkum kvaterních sedimentů Ostravska v roce 1954. *Anthropozoikum* **5** [1955]: 337–358.
- [7] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický rozbor sedimentů z jeskyně Dudlavá skála a jeskyně pod Strateníkem na úpatí Nízkých Tater. *Biológia SAV* **12** (8): 561–576.
- [8] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický výzkum pleistocenních sedimentů na Ostravsku v roce 1955. *Anthropozoikum* **6** [1956]: 365–388.
- [9] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický rozbor sedimentů z jeskyně Dudlavá skála a jeskyně pod Strateníkem na úpatí Nízkých Tater. *Biológia SAV* **12** (8): 561–576.
- [10] KNEBLOVÁ V. 1957. První glaciální flora v ČR (Předběžná zpráva). *Věst. Ústř. Úst. geol.* **32**: 287–288.
- [11] KNEBLOVÁ V. 1958. Flora interglacialna trawertynow w Ganowcach (wschodnia Słowacja). The Interglacial Flora in Gánovce Travertines in Eastern Slovakia (Czechoslovakia). (Preliminary report). *Acta Biol. Cracov., Series Botanica* **1**: 1–4.
- [12] KNEBLOVÁ V. 1958. Interglaciální flóra na Ostravsku. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **33**: 293–296. Praha.
- [13] KNEBLOVÁ V. 1958. Die glaziale Flora in den pleistozänen Sedimenten bei Brüšperk im Ostrauer Gebiet. *Anthropozoikum* **7** [1957]: 291–305.
- [14] KNEBLOVÁ V. 1958. Paleobotanické zpracování interglaciálních sedimentů v oblasti Suchá-Stonava. MS Centralnego Instytutu Geologicznego w Pradze.
- [15] KNEBLOVÁ V. 1960. Paleobotanický výzkum interglaciálních travertínů v Gánovcích. *Biologické práce, sek. biol. a lekárska. vied SAV* **6**(4): 5–42.
- [16] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1960. Zpráva o paleobotanickém výzkumu sedimentů v okolí Č. Těšina. *Zprávy o geologických výzkumech v r. 1960*: 170.
- [17] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Flora. In: V. ŠIBRAVA (red.), Survey of Czechoslovak Quaternary. Czwartrzęd Europy środkowej i wschodniej. *Prace Instytutu Geologicznego* **34**: 125–132. Warszawa.
- [18] KNEBLOVÁ V. 1961. Die paläobotanische Erforschung der Travertine des „Hrádok“ in Gánovce. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **36**: 164–169.
- [19] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Entwicklung der Vegetation in Elster-Saale-Interglazial im Suchá-Stonava. (Ostrava Gebiet). *Anthropozoikum* **9** [1959]: 129–174.
- [20] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Pozdní glaciál v rašeliništi v Zalíbeném. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **36**: 445
- [21] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Výsledky paleobotanických studií v roce 1961. *Zprávy o geologických výzkumech v r. 1961*: 250.
- [22] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1962. Glaciální flóra v sedimentech u Českého Těšina. *Anthropozoikum* **10** [1960]: 163–170.
- [23] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1963. Die jungpleistozäne Flora aus Sedimenten bei Český Těšín (letztes Glacial). *Preslia* (Praha) **35**: 52–64.
- [24] KOPECKÝ A., KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1964. Důkazy o pleistocenní sopečné činnosti v sokolovské pánvi. *Časopis pro mineralogii a geologii* **9**(1): 79–82.
- [25] KOPECKÝ A., KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1964. Metodika paleobotanického výzkumu kvaterních sedimentů. *Časopis Národního Muzea – Oddíl věd přírodovědných* **83** (3): 167–175.
- [26] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1965. Organické sedimenty a vývoj vegetace na Ostravsku a v oderské části Moravské brány během kvartéru. W: J. MACOUN, V. ŠIBRAVA, J. TYRAČEK, V. KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ. *Kvartér Ostravska a Moravské brány*, 255–277.
- [27] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1965. Dinoflagellatae v kvaterních sedimentech ve východních Čechách. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **40**(6): 445–447
- [28] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1966. Paleobotanický výzkum rašeliniště v Beskydech. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **41**(4): 271–278. Praha.
- [29] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1966. Das Spätglazial im Moor bei Zalíbené in Ostböhmen. *Preslia* (Praha) **38**: 154–167.
- [30] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1970. Das Spätglazial im Moor bei Zalíbené in Ostböhmen. Nachtrag. *Preslia* (Praha) **42**: 377–378.
- [31] VODIČKOVÁ V. 1981. The development of Early Pleistocene vegetation at Kobčice. Project 73/1/24. Quaternary glaciations in the Northern Hemisphere. *Report* **6**: 280–284. Praha.
- [32] VODIČKOVÁ V. 1984. Alpinky. *Artia* (wersja niemiecka).
- [33] VODIČKOVÁ V., LIŠKA P. 1995. Skalky a skalničky. *Egem*.
- [34] VODIČKOVÁ V. (koordynator odpowiedzialny za botanikę) 1994–1997. *Zahradnický slvník naučný*. 1 część (A-C), 2 część (Č-H), 3 część (CH-M). Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha.

ROCZNICE JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

WSPOMNIENIE O PROFESORZE KAROLU STARMACHU W 100. ROCZNICĘ URODZIN (1900–1988)

Professor Karol Starmach an obituary in 100th anniversary of birthday (1900–1988)

Jeszcze nie tak dawno, bo 12 lat temu, w pokoju nr 100 na pierwszym piętrze Instytutu Botaniki PAN w Krakowie można było zastać Profesora Karola Starmacha. Często pracował przy mikroskopie stojącym